

ADALÉKOK A SÍK SÁNDOR-I ÉLETMŰ RECEPCIÓJÁHOZ Néhány eddig kevésbé ismert dokumentum alapján

Sík Sándor életművének, benne főképp költészetének fogadtatástörténete meglehetősen közismert. Munkásságát nemcsak a hivatásos irodalomkritikusok s a kortárs (illetve a mai) költő- és írókollégák, esztéták értékelték, de lényegében ismert a szélesebb olvasóközönség reakciója is. Ahogy a költészetéről írt vallomásában maga Sík írja, „*a katolikus közönségre igazán sohasem volt okom panaszkodni: kezdettől máig szüntelenül megérezte, hogy amit lelkemből vettem, az ő lelkéből való*”, s „*három évtizeden át sohasem nélkülöztem részéről (...) a termékenyítő visszahangot*”.¹ Fontos visszajelzést jelentettek számára az Élet című folyóirat vidéki városokban tartott felolvasóestjei is, mikor maguk a szerzők, illetve a velük rokonszenvező hivatásos vagy akár műkedvelő művészek adtak elő egy-egy verset vagy novellát. Ahogy írja: „*Ezeknek a kirándulásoknak legfőbb haszna az olvasókkal való személyes érintkezés volt. Az ember így közvetlenül tapasztalta munkájának az olvasóra tett hatását.*” De egyúttal megtapasztalta a „*Sok kedves rokon lélek bátorító, melegítő megértését, viszont nemegyszer meglepő, de józanító, érlelő meg nem értést vagy inkább félreértést is*”.² Sőt, önkritikusan arra is rámutatott, hogy ezen találkozók jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy „*fiatalkori írásainak (...) nemegyszer túllhangolt pátosza*” fokozatosan hiteles életleírásra fejlődhesen. (Karinthy Frigyes Sík korai költeményeinek „irodalompolitikai” ináttatású elmarasztaló bírálatának³ bemutatásától — mivel azt mások⁴ már megtették — ezúttal eltekintünk.)

A teljes életmű recepciójának követéséhez az irodalomtudományi-kritikai művek mellett két további forrásgyűjtemény áll rendelkezésünkre. Az egyik a Sík Sándor levelezésének jelentős részét tartalmazó, *A százgyökerű szívo* címmel megjelentetett kötet,⁵ benne — a magyar kultúra ismert személyiségeinek megnyilatkozásai mellett — több olyan olvasói levéllel, mint például Csonka Mihály piaristáé, melyben a *Lóré* című versről olvashatók köszönő szavak, vagy Móra Annáé (Móra Ferenc leányáé), aki a *Magányos virrasztó* kötetet, s az abban közölt *Hetesfogató* élete „egyik legnagyobb, legbelsőbb élményének” nevezte. De kedves rajongásról tanúsíthatunk a rendház egyik alkalmazottjának, bizonyos Csordás néninek a következő sorai is: „*tessék elhinni, olyan végtelen boldogság tölt el, mikor többek közt hallom a Rádiónál, jaj de kedves hangja van ennek a Tanár úrnak*”. A má-

sik, eddig kevésbé ismert forrás a Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltárának (MPRKL) a honlapján fellelhető *Sík Sándor emlékszoza* elnevezésű webhely-fiók,⁶ ahol magának a költőnek a versek keletkezésével kapcsolatos emlékei és gondolatai olvashatók, melyeket Kardos Klára gyűjtött egybe. Ugyanakkor a Sík Sándor-hagyatékban több olyan további levél is van, melyeket *A százgyökerű szívo* nem közöl, s időközben máshonnan is előkerültek olyan dokumentumok, melyek témánk szempontjából figyelemre méltónak bizonyulhatnak. Időrendi sorrendben ezekből közlünk néhányat.

Az Andocsi Máriához

A piarista főgimnáziumi tanár és papköltő Sík Sándor neve az 1920-as évekre országosan is ismertté vált. A világháborút követően ekkorra már megszülettek az aktuális erkölcsi-politikai válságon háborgó pesszimista művek. Ezek egyik csúcspontját jelentette a trianoni sokkot követően keletkezett *Az Andocsi Máriához* című verse⁷ („*Megcsúfolták, megpöködték, / Ami bennünk szép volt, / Kilencfelé hasogatták, / Ami rajtunk ép volt*”), melyet az 1920. augusztus 15-i andocsi Magyarok Nagyasszonya-ünnepre a búcsút vezető egyik ferences felkérésére írt,⁸ gyorsan közismertté is vált, hiszen azt például a váci iparosok Mária-kongregációjának 10 éves fennállása alkalmából rendezett nagyszabású ünnepélyen még az év decemberében nyilvánosan előadták.⁹

Pakocs Károly¹⁰ levele¹¹

L. J. Chr! Szatmár, 1929. december. 28.

Kedves jó SÁNDOR!

Tegnap írta Harsányi Lajos, hogy kineveztek Téged szegedi egyetemi tanárnak. Régebben, mikor először hallottam a tervről, hogy menni szándékozol, valami szomorú érzés fogott el: nem tudtam Nélküled elképzelni a katolikus Budapestet. Azóta többször utánagondolkoztam és lassankint megbarátkoztam újabb állomásoddal. Engedd meg, hogy elmondjam, milyen lelki folyamattal ment ez végre bennem.

A legmagyarabb városba mégy s ez kettős lelki haszon. Hiszem, hogy egy lelki haszon lesz Neked megismerned közvetlen közelről s tömegben a katolikus magyar népet. Budapest nem lehet magyar népet találni s tőle ihletődni. S a drága, igazi magyar paraszt — hiszem — erősen megfogja majd a lelketet és hasonlíthatatlanul külön élményeket vált ki Benned, a katolikus égő

papi lelkedben, mint a szabadkőműves — bár kétségtelenül tehetséges — Móra Ferencben, vagy a szerencsétlen elhibázott életű Juhász Gyulában. Új lendületet vesz írásod, amelynek meghatározó elindulását éreztem mindig a Sztambulban temetnek c.¹² súlyos veretű versedben s melyet titokban el-elszavalgatnak itt Szatmár megyében, ha összejönnek búsulni a magyarok.

De nagy-nagy lelki haszon lesz Szegeden való életed a szegedieknek, a katolikus magyaroknak. Közvetlen közletről fogják élvezni lelkedet. A gazdag magyar katolikus televény mohón fogja enni élő szavaidat, amelyeknek kétszer akkora hatása, mint az olvasott szavaknak.

És még egy harmadik haszon is mutatkozik elképzeléseimben: ha elhagyod Budapestet, akkor fogják érezni, hogy mennyire pótolhatatlanul hiányzol nekik. S akkor ostromolni fognak, hogy szólj nekik. Te pedig más-színű, szegedi lelkű nyelven fogsz szólni nekik és megindul a budapesti és szegedi lelkek közt az osmosis, melyből valami egészséges katolikus magyar reneszánsznak kell születnie. (...)

Kívánok Neked új helyeden sok új benyomást és gondviselészerű egyéniségednek, költészetednek, irodalmadnak olyan érvényesülését, amire a magyar katolikus irodalomnak joga és szüksége van. És ezt az alkalmat használom föl arra, hogy — amit eddig sem szóban, sem írásban nem tettem — megköszönjem Neked azt a sok páratlan élvezetet, amelyeket kispap-koromtól fogva adtál és azt a bátorítást, amelyet saját csekély munkálkodásomban is (anélkül, hogy tudtam volna) Tőled kapnom adatott.

Az új katolikus köteteszet fellendítője te voltál és legmagasabbra te vitted a hajdan szárnyaszegettet. A nagy úttörő munkát Harsányival együtt te végezted. Nekünk, akik munkádba itt a végeken és elszakított területeken beállottunk, szívbéli kötelességünk erről tanúságot tenni s ezért köszönetet mondani Neked.

Isten vezéreljen utadon!

Szeretettel köszönt és mementóiba ajánlja magát in Christo munkatársad:

Pakocs Károly

Tojás

Rónay György is említi, hogy Sík olvasóközönsége „*jobbán méltányolta mind régibb, mind újabb termelésében azt, ami a szívek tetszésével találkozott*”.¹³ Ahogy írja: „*Magam is jelen voltam olyan előadó estén, amikor a szűnni nem akaró tapsra jól ismert, elnéző, csupa-szeretet mosolyával [Sík] azt kérdezte: »Hát mit mondjak még el?«* Csak úgy zúgott rá, egy ajkról, egy szívből a válasza: a Tojást, az Ibovjákat a Samu bácsit, a Tera néni!” Bár e verseket maga Rónay nem különösebben kedvelte, azok az élet csodáit bájos

hangulatleírással ötvöző felmutatásával joggal válthatták ki sokak tetszését. (vö. például: „Kotkodács, / Mily csodás! / Megszületett, megszületett: / Egy tojás.”). A *Tojás* keletkezésének a körülményeire és fogadtatására maga Sík így emlékezett vissza: „Az ablakból láttam egy gazdasági udvaron a tyúkokat, amint nagy büszkén sétáltak és kotyogtak és akkor írtam ezt. Kedves kis eset fűződik hozzá. A Mátyás templomban kellett prédikálnom, közvetítette a rádió. Szegedről a hajnali gyorssal akartam fölutazni, de elromlott a vekkerem, elaludtam. Csak úgy tudtam idejében eljutni Pestre, — hiszen a rádióban nem lehet egy percet sem késni — hogy elrohantam a Tisza szállóhoz, hátha ott talállok egy taxit. Nem találtam, de a főpincér kerített egyet. Jó drágán, rop-pant izgalommal utaztam Pestre, mindvégig kétségben, hogy odaérek-e még. Odaértünk a Mátyás-templomhoz, berohantam a sekrestyébe, jött élem a sekrestyés, egy kamaszfiú, hozta az albát, miközben kint már olvasták a latin evangéliumot, amely után nekem beszélnem kellett. Ezalatt nekem mindenem járt az eszem, csak az irodalmon nem, de a sekrestyésfiú, míg rám adta és igazgatta az albát, fölnezett rám és azt mondta: »Tisztelendő úr írta azt a tojás-verset?« — »Igen.« — »Mert az, kérem, egy jó vers.« Közben megszorította az albát és mentem a szószerékre.”¹⁴ (E dokumentum egyébként mintha visszaigazolná Pakocs előbb idézett jöslátát, mely szerint a budapestiek meg fogják érezni a Szegedre távozott Sík hiányát, s ostromolni fogják, hogy szóljon nekik.)

Németh László levele

Tudjuk, Németh László 1934 áprilisától a rádió irodalmi osztálynak előbb tanácsadója, majd vezetője volt — sajnos csak egy esztendő erejéig. Nagy öntudattal s lelkesedéssel vállalta el a nemzetmentő kulturális misszióként felfogott újabb feladatát, következképpen levélben sorra kérte fel közreműködésre jeles kortársait, például Szekfű Gyulát, Kosztolányi Dezsőt, Móricz Zsigmondot, Babits Mihályt, Szerb Antalt, Schöpflin Aladárt, a zenetudós Molnár Antal¹⁵ és — mint arról az alábbi levél tanúskodik, Sík Sándort is:

Budapest, 1934. dec. 3.

Igen tisztelt Tanár Úr, hiányzik a neve az új rádió műsorokból s én nagyon szeretném, ha írna nekünk valamit. Több mindenre gondolok: 1) irodalomtörténeti mininatúrók 2) „helyszíni közvetítésre” a magyar múlt valamelyik pontjáról, például Rákóczi udvarából (kétszáz év!) 3) régi történelmi dokumentumokból (vers, levél, szónoklat, dal, napló stb.) összeállított történelmi helyzetképre, pl. 1828-i országgyűlés, Napóleon hadai Magyaror-

szágon, stb.) 4) Prohászka-portré 5) amihez Önnek ezen kívül kedve van. Kérem, válaszoljon minél előbb. Szeretettel üdvözlő,

Németh László

A Feministák Egyesületének 1935. november 13-i levele

A Feministák Egyesülete 1904. december 18-án alakult, vezetői Bedy-Schwimmer Rózsa újságíró, politikus (1877–1948) és Glücklich Vilma tanárnő (1872–1927) voltak. Az egyesület célja kezdetben a nők egyenjogúsításának elérése volt jogi és gazdasági téren, beleértve a nők választójogának kiharcolását. Tagjai síkraszálltak nemcsak a nők tanulási jogáért és a férfiakéval egyenlő bérezéséért, de küzdöttek a gyermekmunka és a káros szenvedélyek ellen is. Tevékenységükre egyre inkább rányomta bélyegét a nemzetközi szociáldemokrácia pacifizmusa, ezért az egyesület működését 1942-ben mind kül-, mind belföldön kitartó és következetes munkával igyekeztek megnyerni céljaiknak a vezető politikusokat, képviselőket, értelmiségieket. Ennek egyik markáns bizonyítéka a Meller-né Miskolczy Eugénia¹⁶ és Vámbéry Melanie¹⁷ által Sík Sándornak írt alábbi levél is:

Méltóságos Dr. Sík Sándor
egyetemi tanár úrnak
Szeged

Budapest, 1935. november 13.

Méltóságos Uram,
Folyó hó 5-én tartott választmányi ülésünkön tagjaink beszámoltak arról a meghatóan szép békeprédikációról, amelyet Méltóságod a szegedi Fogadalmi templomban tartott és amelyet a rádióon keresztül hallhattak tagtársaink.

A választmány megbízott bennünket, hogy egyrészt a leghálásabb köszönetünket fejezzük ki Méltóságodnak ezért a béke eszméjének tett mondhatatlan értékű szolgálataért, másrészt, hogy közöljük Méltóságoddal a következőket:

Egyesületünk a Nők nemzetközi Békeligájának magyar szekciója. (...) A Liga Végrehajtó Bizottsága nagy világdemonstrációt határozott el, melyet minden országban egy időben készítenek elő. A mellékelt, az összes kormányokhoz küldendő üzenetre több ezer aláírást gyűjtünk, (...) együttes gyűléseket tartunk és a központ által meghatározandó időpontban millió és millió aláírással fordul 42 ország népe a kormányokhoz, bizonyítva ezzel az üzenettel, hogy békére áhítoznak, a békét akarják a népek, csak alkalmat kell nekik arra adni, hogy békekészségüknek kifejezést adjanak.

A nagynevű békebarátok neveit pedig az aláírást gyűjtő ívre kinyomtatjuk. Nagyon kérjük

Méltóságodat, hogy a mellékelt angol nyelvű ívet aláírva hozzánk visszajuttatni szíveskedjék avval a felhatalmazással, hogy a nyomtatott nevek közé Méltóságod nevét is beiktassuk.

Megbízott továbbá minket a választmány, hogy annak a minden békeszerető lelket ujjongással eltöltő beszédnek a szövegét propaganda céljára kérjük ki méltóságodtól. Nagyon kérjük, méltóztassék ezen kérésünknek eleget tenni, mert a mai rettenetes káoszban, amikor bizonytalanul hányódik az egész emberiség a béke és a háború félelmetes válsága között, minden eszközt fel kell használni arra, hogy a lelkeket leszereljük. És egyszerűbb propagandaeszköz, mint amilyen Méltóságod békeszövege volt, nem is képzelhető.

A békéért reszkető magyar anyák nevében, akik mindannyian, lelkünk-szívünk erejével óhajtjuk a veszedelmet elhárítani gyermekeinkről és az egész emberiségről, kérjük, méltóztassék bennünket támogatni törekvéseinkben, melyek csak a békés megnyugvást, a biztonság érzését és a felépítő munka lehetőségét célozzák.

Várva Méltóságod szíves választát, vagyunk mély tisztelettel:

Feministák Egyesülete
Mellerné Miskolczy Eugénia

Vámbéry Melanie

Décsi Károly folyamór 1940. május 5-i levele

A Duna-menti határőrizetet ellátó Magyar Királyi Folyamórság központja a 40-es években Gönyűben volt. Innen származik a következőkben idézett (az eredeti hibás helyesírást megtartó) levél, melyet a katonai szolgálatát itt töltő bizonyos Décsi Károly „I. o. folyamór” írt Sík Sándornak. (A borítékon: Sík Sándor úrnak, az „Embernek lenni” vers költőjének, Budapest, VIII. Szentkirályi utca 28, Az „Élet” hetilap szerkesztősége)

Gönyű, 1940. V. 5.¹⁸

Kedves uram ne haragudjon és ne vegye tolakodásnak, hogy ismeretlenül felkeresem levelemmel.

Verse olyan élethűen kifejezte a bennem élő, de általam meg magyarázhatatlan gondolatok értelmét, hogy ezáltal érzem megint egy lépcsőfokkal feljebb jutottam tudásban. Igyeksem is további világszemléletemnél lelkem kielégítésére és szellemem csiszolására felhasználni.

Kötelességemnek érzem, hogy felkeressem levelemmel és lerójam hódolatomat annál a szellemlennél, aki tollával felnyitotta szívemnek egy kis rekeszét. Most már tudom mi fály itt, mikor az emberek ebben a rekeszben sebeznek meg. Ezután könnyebben élem át az ilyen fájdalmakat. Én pedig nem fogok ilyen falydalmat okozni embertársaimnak.

A katonaság szép és lélekemelő, testnevelő napjait élem. A sors kiszámíthatatlan kegyessége folytán kezembe jutat egy kiváló hetilapot. Az „Élet” mely kiváló vezetése folytán szellemi igényeimet kielégíti és lelkemet táplálja. Ebben a lapban akadtam „Embernek lenni” nagyszerű költeményére, mely késztetett arra, hogy e kis faluból írjam le gondolataimat és kívánom, hogy munkásságával sokat használjon a magyar közösségnek.

Maradok tisztelettel

Décsi Károly
l.o. folyamőr

Halász Endre¹⁹ péceli plébános három levele

Az 1953. október 19-i keltezésű levélben a plébános megköszöni Sík Sándornak, hogy személyesen részt vett a templom Magyarok Nagyszonyája-napi búcsúján. Részlet a levélből:

A templombúcsú Pécelen nem olyan nagy ünnep, mint kisebb falvakban, de azért itt is jeles napnak számít. Rendfőnök Úr látogatása azonban egészen rendkívüli nagy nappá tette.

Volt már úgy, hogy az elkényeztetett és igényes péceliek püspöki vendégszónoktól sem voltak elragadtatva, és ha nem is nagyon hangosan, de szerényen megjegyezték, hogy nem voltak meglegedve. Most azonban senki sem tudta kivonni magát a szentbeszéd lassan hömpölygő és lehengerlő érvelésének hatása alól. A délután pedig szokatlanságában is nem zavaró, hanem felejthetetlenül kedves volt. Egyetlen kifogás hangzott csak el, és ezt nem tudom elhallgatni, hogy t. i. nagyon rövid volt a versolvasás.

Az 1957. augusztus 16-i levél:

Főtisztelendő Rendfőnök Úr!

Bocsásson meg, hogy soraimmal zavarom, bízom azonban, hogy nem kellemetlen a kérésem és azért írok.

A MÁRIA ÉV óta várom a Magnificat népeinek szerű feldolgozását. Tudom, hogy ez terv volt. Az Új Ember hozta is a négy díjnyertes verset. Az énekekből azonban nem lett semmi. Legálábbis nem tudok róla.

Most itt Pécelen a helybeli zenészek, néhány országos hírvű barátjuk befogásával egy helyi, baráti jellegű pályázatot hirdettek, hogy legyen végre énekelhető Magnificat.

Most vettem azonban észre, hogy a négy, nagyon kedves, dallamos vers sajnos eléggé szabad fordítás és egyik sem adja vissza jól a Magnificatot. Ami az egyikben jó, az a másokban gyengébb, viszont vannak sorok, amik a másokban sikerültebbek.

Rendfőnök Úrnak bizonyára van versszerű fordítása. Mintha mondta is volna valaki, hogy pályázaton kívül be tetszett adni egyet. Nem tudom mennyire merész ez a kérésem: Szabad-e ezt a bizonyára sokkal hívebb fordítást megkapnom a megzenésítésre?

Nem egészen utolsó egyházzeneszek kezébe kerül. És úgyszólván csak a legjobb lesz majd használatban, amelyet természetesen előzetesen be fog mutatni a Rendfőnök Úrnak.

Mivel a mi „pályázóink” teljesen önzetlenül, minden díj nélkül, kizárólag a szent ügyért pályáznak, talán meg is érdemlik, hogy olyan szöveg kerüljön eléjük, amely méltó — szövegűség szempontjából is — a megzenésítésre és esetleg országos használatra is alkalmas lesz.

Még egyszer nagyon kérem kérésem meghallgatását és maradok Főtisztelendő Rendfőnök Úr iránt mély tisztelettel

Halász Endre
plébános

Az 1957. október 16-i levél:

Mélyen tisztelt Rendfőnök Úr!

Első sorban szeretném hálásan megköszönni múltkori kérésemre küldött Magnificat fordítását. Sajnos én elmulasztottam megírni azt a kérésemet, hogy a népe népszerű feldolgozáshoz kell az egyenlő formájú versszakos tördelés, amit úgy látszik az OMCE is kikötött, mert a pályázaton díjat nyert versek mind ilyenek. Rendfőnök Úr fordításai közül sem a rímes, sem a rím nélküli nem ilyen, így hát csak az OMCE által kitüntetett négy fordítást küldtük el a művészeknek és most várjuk a fejleményeket. Nagyon szeretném, ha lenne belőle valami.

Most azonban ezt csak alkalomszerűen írom és elsősorban nem ez adja az okot, hogy ismét zavarom levelemmel Rendfőnök urat.

Tegnap este egy részét hallgattam a rádióban két magyar szerző Trisztán című darabjának.²⁰ Bevezetőben a bemondó annyit mondott, hogy ez az ősi monda ma is megihleti a művészeket.

Sokszor lehet a rádióban tapsot hallani, de ez a taps, ami egy-egy felvonást követett, egészen más volt. Ez igazán szívből jött. Úgy látszik, a közönséget nagyon meghattotta és megnyerte Trisztán és Izolda ősi története. Engem is.

Elgondoltam, milyen nagyszerű volna a Szentírás nagy történeteit így közelebb hozni a mai ember lelkéhez. Azokat az egyszerű szavakkal és sokak előtt primitívnek tartott történeteket a művészet összes eszközeinek felhasználásával úgy megmagyarázni, hogy észrevegyék az egyszerű szavak, régies forma mögött rejlő roppant lélektani mélységeket. Ezeket az emberek észre

sem veszik, de ha a művész mutatná be, megfogná őket.

Milyen egyszerű dráma lehetne Mózes alakjából. Vagy Szent Pál története is milyen alkalmas volna ilyesmire. De talán Ábrahám, vagy József is. Sámson vagy Szent Péter.

Régen a KALOT foglalkozott azzal a gondolattal, hogy dramatizálni kellene a magyar irodalom klasszikusait. Mi volna, ha egyszer színpadról hallanánk Pázmány Pétert? (...) De még ennél is nagyobb jelentőségű lenne a szentírási hősök megszólaltatása.

Minden évben elviszem az iskolába és felvasom Rendfőnök Úr *István királyából* Szent István és Vazul nagy párbeszédét az igazi hazaszeretetről. Könnyes szemmel hallgatják a gyerekek nem egyszer és azt hiszem, egész életükre élményük marad, hogy Szent István szerette igazán a magyarságot „kegyetlen szeretettel.”

Egyszer hallottam a Jáki kápolnában a Rendfőnök Úrtól, hogy a sürgönypózna hogy izgatta talán három alkalommal is, míg meg nem énekelte.²¹ Most ezt szeretném én is. Tessék megbocsátani, hogy ilyesmire vállalkozom. Háttha most egy ilyen ciklus kezdődne Rendfőnök Úr életében, a Szentírás dramatizálása, vagyis inkább drámai feldolgozása. (...)

Mély tisztelettel köszöntöm:

Halász Endre
plébános

Csányi László²² piarista 1962. szeptember 8-i levele

Kedves jó Provinciális Atya!

Szokatlan, hogy soraimmal jelentkezem. Végső fokon nem egészen a magam ügyében szólok. Ez idén új osztállyal kezdtem új négy évet. Realisták. Ma az osztályfőnöki órára bevittem nekik 16 szép magvas idézetet és a szerzők el nem árulásával szavazásra bocsátottam: melyik legyen az osztály jelmondata, az elkövetkező négy évben világitó fáklyája és végül az érettségi tabló felirata?

A 16-ból kettő nyerte meg tetszésüket:

1. „Harcol, aki hős és alkot, aki férfi.”

2. „Állani némán, mint a Mátra, Nem nézni előre, se hátra.”

Óriási vita és veszekedés után titkos szavazással 21–19 arányban az első került ki győztesen. Nagyon örült piarista mivoltom, hogy mindkettő Atyaságodtól származik: az első a *Törvényből*, a második a *Mint a Mátrából*. Én nagyon örültem az első győzelmének, mert a *Törvény* egész belső pedagógiai kincseshánya.

Nekem mindezzel kapcsolatban az volna a kérésem, hogy szíveskedjék megengedni, hogy a *Törvényt* osztályom számára szavalókórusként

feldolgozzam. Szeptember 21-én lesz Prefektusunknak névnapija, annak szánánk névnapi ajándéku a betanulást.

Ha kérésem nem tetszik tolakodásnak venni, legyen szabad azt is kérnem, hogy legalább ezt az egy sort Provinciális Atya kézírásában is megmutathassam a fiúknak. Bizonytal nagyon büszkék lennének rá és még jobban beléjük vésődne annak mondanivalója.²³ A *Törvény* bizonytal a 20-as évek elején, a nagy nemzeti lehangoltságban keletkezett. Jól gondolom?²⁴

Bocsánatot kérek a zavarásért. Maradok kézcsókkal Krisztusban fia

Csányi László

*

A fenti, meglehetősen többféle műveltségű, foglalkozású, illetve hivatású emberek tollából származó megnyilatkozások ékes bizonyítékát adják mindannak, amit Sík Sándor a már idézett *Embernek lenni* című versében „tarka köntösnek” tartott saját munkásságának fogadtatásáról ír:

*Az egyiknek csak a tanár úr,
A másiknak író vagyok.
Ez csak a férfit érzi bennem,
A negyedik csak a papot.*

SZENDE ÁKOS

¹A költő vallomása művészetéről. Sík Sándor kiadatlan levele Takács Ernőhöz. Vigilia, 1964/1. 19–28.

²Sík Sándor: Az Élet (Önéletrajzi töredék). In: A százgyökerű szív. Levelek, naplók, visszaemlékezések Sík Sándor hagyatékából. (Vál., s.a.r. és jegyzeteket írta Szabó János.) Magvető, Budapest 1993, 26–28.

³Karinthy Frigyes: Sík Sándor: Szembe a nappal. Nyugat, 1911/6. 314–316.

⁴Például Máté Zsuzsanna: Sík Sándor – A szépíró, az irodalomtudós és az esztéta. Lazi, Szeged, 2005, 14–15.

⁵Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁶<http://archivum.piar.hu/siksandor/>

⁷Első megjelenése: Szent István Akadémia Értesítője, 1920/1. 46–47.

⁸http://archivum.piar.hu/siksandor/eletmu/ssov/ssov_05csend.htm

⁹Váci Keresztény Újság, 1920/52, 2

¹⁰Pakocs Károly (1892–1966), a szatmárnémeti püspök, Scheffler János főpásztor „akadályoztatása” (értsd: házi őrizete és börtönnevei) idején szertartó, irodaigazgató, majd püspöki helynök. Neves egyházi író. A Helikon Íróközösség munkatársa, tagja, majd elnöke az erdélyi Katolikus Akadémiának, a Corvin-koszorú kitüntetettje, országgyűlési képviselő. Az utolsó magyarországi tartózkodása idején a magyar titkosszolgálat a román szekuritate embereivel káröltve halálra

verte, 1966. október 23-án hunyt el. Két kötetét (*Jöttem Isten városából. Versek. Szatmár, 1929*, illetve *Lélek-ország. Versek. Szatmár, 1927*) Sík Sándornak ajánlotta. Életéhez lásd Tempfli Imre: *Sárból és napsugárból. Pakocs Károly püspöki helynök élete és kora, 1892–1966. METEM, Budapest, 2002.*

¹¹Az itt és a következőkben idézett valamennyi levél leelőhelye: MPRKL, Sík Sándor hagyatéka.

¹²Az 1912-ben keletkezett *Zrínyi harmadik éneke* című versről van szó, melynek kezdő sorai: „Magyarok, magyarok! Sztambulban temetnek. / Fekete gyásza van vonagló Keletnek.”

¹³Rónay György: *Emlékeim Sík Sándorról. Vigilia, 1964/1. 10–17.*

¹⁴http://archivum.piar.hu/siksandor/eletmu/ssov/ssov_jegyzet.htm#151

¹⁵Erről részletesen lásd Tóbiás Áron: *Németh László és a rádió. Irodalom és történelem, 1934–1935. Ökotáj, 2001/1.; http://www.okotaj.hu/szamok/25-26/tarsad5.html*

¹⁶Mellerné Miskolczi Eugénia (1872–1944) zsidó származású kikeresztelkedett négygyermekes anyja, kiváló szónok. A nyilasok 1944-ben agyonverték, 1946-ban posztumusz megkapta a Szabadság Érdemérem ezüst fokozatát.

¹⁷Vámbéry Melanie (1882–?), az orientalista Vámbéry Ármin fiának, a több jelentős politikai perben (például a második Rákosi-perben) védőügyvédként fellépő Vámbéry Rusztemnek az unokahúga, a holokauszt áldozata.

¹⁸Maga a vers is ezen a napon jelent meg az *Élet* című lapban. Azaz valószínűsíthető, hogy a folyóirat járt a folyamórségre, s voltak, akik frissen olvasták.

¹⁹Halász Endre (1915–2001) 32 évig Pécel plébánosa volt, majd az 1983-as nyugállományba-helyezését követően szadai kisegítő lelkészésként alkoholistamentő tevékenységbe kezdett. Létrehozta a „Szomjazom” Alapítványt, és segítette a Betánia Szeretetszolgálatnál.

²⁰Nyilván a következő műről van szó: Illés Endre – Vas István: *Trisztán. Dráma három felvonásban, tíz képben. Magvető, Budapest, 1957. A Jókai Színház mutatta be 1957. szeptember 21-én (rendező: Gellért Endre, a két főszereplő: Bitskey Tibor és Bánki Zsuzsa).*

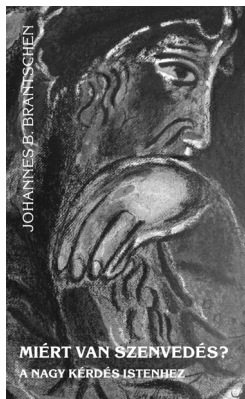
²¹Az *acélember (Ének a sürgönypóznáról)* című, a szilárd vasszerkezetekben a megingathatatlan emberi jellemeket látó verséről van szó, melynek keletkezéséről ő maga így nyilatkozott: „Háromszor találkoztam vele, amíg megírtam. Először Belgiumban, ahol a nyárnak egy kis részét az Ardenneknben töltöttem. Már akkor nagyon megbárátkoztam vele, tetszett nekem. Azután hazajövet valamelyik ausztriai állomáson, egy hegyoldalban láttam másodsor. De végül itthon írta meg, a budai hegyekben, azt hiszem Pomáz táján. akkor már nem engedte el valahogy a Szentlélek Úristen a témát. A három acélembert próbálták név szerint is azonosítani is. Azonban nem név szerint egyre gondoltam, hanem minden papra, minden íróra, minden felelős emberre.” http://archivum.piar.hu/siksandor/eletmu/ssov/ssov_jegyzet.htm#151. E gondolatot közvetíti a ma embe-
renek Balás Béla kaposvári megyéspüspök nemrég megjelent könyve is (*Szigorúan nyitva. Nyílt beszéd papjainkról. Kairosz, 2013*), melynek címlapján a sürgönypózna helyett immár parabola-antennás átjátszó torony látható), hiszen abban éppen e versre hivatkozva tartja papjait Isten távvezetékének.

²²Csányi László piarista (1919–2000), mint kereten kívüli 1958–1964 között még az esztergomi Ferences Gimnáziumban taníthatott, majd segédmunkásként, portásként s hasonló munkakörökben tudott csak elhelyezkedni. 1980-tól a piaristák levéltárat kezelte.

²³Csányi Lászlónak a második év végén meg kellett válni a katedrától, de az érettségi tablóra a korábbi osztályfőnöksége idején kiválasztott fenti jelmondat került. Vö. http://franka-egom.ofm.hu/franka_muzeum/01_tablok.htm

²⁴A *Fekete kenyér* című kötetben (1931) jelent meg.

A VIGILIA KIADÓ AJÁNLATA



JOHANNES B. BRANTSCHEN
Miért van szenvedés?
A nagy kérdés Istenhez

Amikor Johannes B. Brantschen beszélni mer a szenvedésről, akkor nem próbálja meg agyonmagyarázni a szenvedést vagy akár olcsó vigaszt nyújtani a szenvedőknek. Pusztán arra vállalkozik, hogy velük együtt érezve, de megszólítva az egészségeseket és a „boldogokat” is, utánagondoljon a szenvedés titkának. A könyv nyílt és őszinte tájékozódása segíthet eligazodnunk, hogy keresztény hittel hogyan lehet szembenézni a szenvedés tapasztalatával.

Ára: 1.800 Ft